

## РОЛЬ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

*Икеагвуани Эммануэль Кхима, аспирант  
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко*

В системе внутренних и внешних факторов конкурентоспособности предприятия социальная ответственность имеет достаточно существенное, без преувеличения можно сказать, фундаментальное значение. Это прежде всего обусловлено многоаспектностью природы социальной ответственности и уровней ее проявления (социальная ответственность человека, предприятия, государства, институтов гражданского общества). Именно это и обуславливает фундаментальное значение социальной ответственности в системе факторов конкурентоспособности – она пронизывает все сферы человеческого бытия, финансово-хозяйственной деятельности предприятия, влияет на все аспекты государственного регулирования социально-трудовой сферы, реализации государственной социальной политики, законодательной деятельности и др. Социальная ответственность может рассматриваться и как национальная идея, и как фундаментальный принцип деятельности в любой сфере.

Во многих научных исследованиях [4-6] указывается на тесную взаимосвязь социальной ответственности и конкурентоспособности предприятия. Конкурентоспособность предприятия выражается через многоуровневую иерархию факторов, где верхний уровень – доля рынка – напрямую зависит от достигнутой конкурентоспособности, второй уровень определяет ее потенциальную конкурентоспособность, третий и четвертый – качество управления, последний, пятый уровень, – характеризует достигнутые экономические результаты [1]. К внутренним факторам конкурентоспособности предприятия можно отнести качество системы управления; уровень финансового обеспечения и доступа к финансовым ресурсам, инновационный и инвестиционный потенциал предприятия; производственный потенциал; доступ к качественным и дешевым ресурсам и др. К внешним факторам конкурентоспособности относятся: социально-экономические (инфляционные процессы, налоговая политика государства, конъюнктура рынка труда, инфраструктура), общественно-политические (политическая ситуация в стране, уровень социальной сплоченности общества), природно-климатические, технические и др.

На микроуровне прежде всего исследуется корпоративная социальная ответственность, которая занимает определяющее место в системе факторов конкурентоспособности предприятия и его продукции. В современных условиях концепция социальной ответственности постепенно развивается в Украине, потребители обращают все большее внимание на продукцию социально ответственных предприятий.

Как отмечает профессор Е.А. Гришнова, сущность социальной ответственности бизнеса можно определить через формы ее проявления [2, 3]:

1) ответственный производитель производит качественную, безвредную для потребителей продукцию, не завышает цену на нее, предоставляет правдивую информацию о ней потребителям, действует согласно нормам экологического права, заботится об окружающей среде, внедряет новейшие технологии для снижения негативного воздействия или ликвидации вредных отходов, предотвращение их выбросов;

2) ответственный работодатель действует согласно нормам трудового права (зачастую превышает их, предоставляя работникам дополнительные социальные блага), заботится об условиях труда и социальном благополучии своих работников;

3) ответственный участник социальных отношений участвует в поддержании благополучия общества, что зачастую проявляется в благотворительности по отношению к сиротам, инвалидам и другим социально уязвимым группам населения, поддержке духовности, образования, науки, культуры, содействию развитию своего региона;

4) ответственный участник экономических и политических отношений с государством добросовестно платит налоги и взносы на социальное страхование, ведет деятельность в соответствии с нормами действующего законодательства, избегает коррупции, эффективно ведет бизнес без льгот и дотаций от государства, обеспечивает прозрачность корпоративных финансов и требует прозрачности государственных финансов, поддерживает законность, независимое правосудие и политическую конкуренцию;

5) ответственный деловой партнер формирует свои отношения с партнерами базируясь на принципах соблюдения договоров, соглашений и профессиональных стандартов деятельности, финансовой ответственности.

Вышеупомянутые формы проявления социальной ответственности создают предпосылки для роста конкурентоспособности предприятия, ведь она является интегральным показателем, высокий уровень которого обеспечивает конкурентоспособная, безопасная для здоровья и окружающей среды продукция (которую производит ответственный производитель). Высокий уровень социальной ответственности работодателя формирует не только благоприятный морально-психологический климат в коллективе, но и способствует росту производительности труда. Высокий уровень ответственности предприятия как участника социальных отношений, экономических и политических отношений с государством, ответственности как делового партнера является необходимым условием высокой конкурентоспособности предприятия, его сбалансированного развития и формирования долгосрочных, стабильных деловых отношений с потребителями.

**Перечень ссылок:**

1. Адамик В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / В. Адамик, Г. Вербицька // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – № 1. – С. 69-78.
2. Грішнова О. А. Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків : монографія / О. А. Грішнова, Г. Ю. Міщук, О. О. Олійник. – Рівне : НУВГП, 2014. – 216 с.

## **ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

*О.О. Каменська, к.е.н.*

*Донецький університет економіки та права, м. Бахмут*

В сучасних умовах глобалізації усіх галузей суспільного та економічного життя особливо актуальними стають проблеми реалізації активної соціальної політики – провідної основи вдосконалення людського потенціалу, що, у свою чергу, сприяє стійкому зростанню основних показників економічного розвитку. Людський капітал є визначальним чинником підтримки конкурентоспроможності економіки держави на світових ринках.

Проблеми формування, розвитку, модернізації і трансформації людського капіталу, його ролі в соціально-економічному розвитку держави висвітлено в роботах Г. Беккера, Дж. Кендрика, Дж. Мінцера, Т. Шульца, О. Грішнкової, Д. Богині та інших. При цьому було приділено багато уваги економічній цінності людського капіталу, його значимості для підвищення ефективності виробництва, а також підвищення добробуту як окремого індивідуума, так і держави в цілому.

Сьогодні глобалізація формує єдиний простір, змінюючи соціально-економічне життя окремої держави, характеризується посиленням міжнародної взаємодії та зростанням відкритості економіки, що має як позитивний, так і негативний ефект. Із другого півріччя 2014 року промислове виробництво України стрімко скорочується, при цьому криза сильніше всього охоплює найбільш складні і цінні галузі (по доходах та якості робочих місць): машинобудівні, хімічні та металургійні виробництва. За даними Держстату України, у травні 2015 року промислове виробництво скоротилося на 20,7 % в порівнянні із травнем 2014 року, значних збитків зазнають не тільки підприємства Донецької та Луганської областей, але і їхні партнери в інших областях України [1].

Слабкість економіки, великий зовнішній борг, криза банківської системи, збройне протистояння на сході країни, відсутність соціального захисту – є основними причинами масового відтоку людського капіталу з України. В умовах глобалізації розвинені країни і ТНК стають потужними центрами залучення професійно підготовлених кадрів із усього світу, «знекровлюючи» трудовий потенціал багатьох країн у його найбільш кваліфікованій частині. Виходячи з цього, Україні потрібно розвивати галузі, що мають конкурентні переваги, це насамперед сільське господарство, металургія та машинобудування.

Сільське господарство сьогодні є драйвером потенційного зростання економіки країни, що повинне привести до розвитку та створення робочих місць у суміжних галузях. Головною умовою успішного працевлаштування і реалізації своїх амбіцій є якість знань та вмінь випускників вищих навчальних закладів, що підлягає регулярному відновленню. Проблема освіти в Україні не тільки в її відірваності від ринку праці, загублена соціальна функція шкіл і вищих навчальних закладів. Традиційна школа не вчить критично оцінювати інформацію, працювати в команді, зважувати ризики, аналізувати і думати. Вона, як правило, дає базовий набір знань, тобто, те, із чим добре справляється Інтернет. Для більшості європейських країн, як і для України, актуальна не стільки доступність освіти, скільки якість знань та інформації. Сьогодні в Україні спостерігається тенденція дева-